

IZRAELITA KÖZLÖNY.

Hitfelekezeti érdeklő hetilap.

<p>Előfizetési feltételek: Pesten házhozordással, vidékre postai szétküldéssel: Egész évre 6 frt., fél évre 3 frt.</p>	<p>Szerkesztői iroda: Váci-ut 9-ik szám II. emelet, a hova a kéziratok intézendők. Kiadói hivatal: Egyetem-utca 4-ik szám, hova az előfizetési pénzek és reclamatiók intézendők.</p>	<p>Megjelenik minden pénteken egész iven. Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon fölül egy félhasábas petitsor után 3 kr. számítatik.</p>
---	--	--

Ismét a bibliafordításról.

Midőn e sorok írásához fogok, előttem fekszik a helybeli izr. radical reformtársulat vallástanodájának programja, melyet e társulat hitszónoka Dr. Popper egy bevezetéssel kísér. Ezen bevezetés nem akarja egyébre buzdítani a közönséget, mint azon merész, de a tulzott reform szempontjából még igen mérsékelt lépésre, hogy az izraelita gyermekek vallásbeli oktatása ne induljon ki a szent írásból. Hisz ezen mű már rég túlta magát, és a modern társulatban azt erkölcsi mértékül felállítani, a meghaladott és az óriási léptekkel a tökély verőfénye elé haladó kor előtt nevetséges álláspontok közé tartozik! Valóban, ez igen nyílt szó, de a dolog természetéből következik-e, hogy minden nyílt szó egyszersmind haszonvehető igazságot képvisel? E szerint álomszerű agyrem volna azon tapasztalás, hogy a biblia csakugyan és kizárólagosan azon alapkő, melyen évezredek erkölcsi rende épült, mely tiszta kútforrása a zsidóság nagyszerű vallásépületének, a keresztyén emberszeretnek, és az izlám áldozatkészségének? Agyrem a történelem egész multja, melyet a jövő kor durva materialismusa czáfoljon meg? Hazugság a zsidóság történelmi fejlődése, melynek eredménye a multat semmisítő üres zérus volna? A berlini reform keletkezése idejében programjában vas-tag betűkkel hirdeté, hogy ezen intézmény positiv bibliai vallást akar, és még ma is szeretik a publikumot amaz üres szókkal tractálni, hogy reform vallási szükségletből, csupa orthodoxiából jön létre. Sajnálatra méltó önkápráztatás! Az ártatlan gyermektől is megvonják minden positiv vallás alapját, és mégis vallási szükséglet nyomja jámbor kedélyüket! — E program olvasmánya előtt egy előadást volt alkalmam hallgatni, melynek tárgya „a Luther féle bibliafordítás története“ vala. Mindkét körülmény eszembe juttatá a magyar bibliafordítás ügyét, mely sokszoros megpendítés után, ismét eltűnt napirendünkről. *) Bocsánatot kérek, hogy újbóli megpendítését veszem célba.

A bibliafordítás azon általános tudományos értéken kívül, melylyel egy exegetikai kísérlet jár, még azon népnevelési érdeklő is bír, hogy vallási okmányunk a hazai nyelvre áttétetvén a vallási érület egy tanujele és másrésről gerjesztő szere nyujtatik. A zsidóságon belül a bibliafordítás szükséglete nem tegnap-tegnapelőtti dolog. Ki ne ismerné fel a methurgaman — (nyilvános bibliafordító) féle institutióban ezen szükséglet legelső nyilatkozatát? Vajha ismét életbeléptethetők ezen intézményt, mely a biblia általi néptanítás oly hatalmas emeltyüjeként

*) Reméljük, hogy már nem sokára a bibliának hasznavehető magyar fordításának is fogunk birtokába jutni, miután a magyar izr. egyetemes gyűlés határozata szerint az orsz. izr. iskolai pénzalapnak egy része hitfelekezeti tankönyvek kiadásának előmozdítására, a biblia magyar fordításának tekintetbe vételével leszen fordítandó. Szerk.

szolgált! A zsidó vallástanítói soha sem idegenkedtek a szent írásnak a hazai nyelvre való fordításától, ha az obscurantismus egyes nyilatkozaitól, melyeket a mult század vége szült, eltekintünk. Nem hiszem, hogy a zsidó történet felmutathatna egyes analogiákat azon történelmi tényhez, hogy Bonifacius a szószékről mutatá a tömegnek az arany betűkkel irt bibliát, melyet ez titokszerű tartalomnak vélt; hogy az 1229-ben tartott toulousei zsinat a bibliafordítást tilalom tárgyává tevő; hogy a reformatio idejében Cochlalus Luthert azon váddal illeté, hogy fordítmányai által azt eszközlé, „miszerint már minden czipész, asszony és gyermek olvashatja a szent írást saját anyanyelvén.“ A zsidóság a bibliát nem egyes kasztok birtokának, hanem az egész nép, sőt az egész emberiség közsajátjának hirdeté, sőt az aggadab szerint Mozes őt könyvét egyuttal 70 nyelvre fordítva fogadá, miszerint minden nép megérthesse.

A magyar bibliafordítás tehát minden joggal, és mint említettük két szempontnál fogva, méltán érdemi iránta való érdekeltségünket. De nem ok nélkül bocsátottuk előre a Popper féle programot. Bibliafordításunknál tudniillik azon kérdés merülne fel, hogy az népiskolai használatra legyen-e számvá, vagy pedig a nagyobb művelt publikum izlési igényeihez alkalmaztassék? Mert habár elvi kérdésnél e két szempont különbséget nem tényez, a fordítási nyelvezet és irány mindenestre különbözni fog oly fordításnál, melyet 7—11 éves gyermek kezébe adunk, attól, melyet egy nagyobb, az izlés követelményeit sürgető, és az értelmiség magasabb fokán álló közönség számára bocsátunk ki. Már pedig ferde eljárás volna, ha akkor midőn egy héber szöveget akarunk a gyermekkel megértetni, a fordítás szintén tulszárnyalja értelmisége és képzettsége fokát? Szerintem, mindenekelőtt az iskolára kell tekintettel lennünk; meritse a gyermek, a rendszeres vallástanítás mellett, a hit igazságait azok közvetlen kútféjéből, mert kétségtelenül sokkal nagyobb erkölcsi hatást gyakorlandanak reá a biblia magasatos példányképei, mint száraz kérdés és felelet váltakozása. Mindkettő egyesítve már rég ismerttetett fel a czélszerű vallástanítás alapjául. A szentírás végleges száműzetése pedig hadd boldogítsa Dr. Popperéket, kiknek tulbuzgóságára valóban reá illik a latin költő mondata: „si foret in terris, rideret Democritus.“

Goldziher Ignác.

Berlinben 1869. április 22-én.

Levelezések.

Tállya, április 20.

Cs. . . . g. A mostani csakis átmeneti — jelleget viselő korszakunk, a társadalom intézményeit valamint a szellemi működés nyilatkozatait — egyáltalában szigoru bírálat alá veszi, s e szerint befolyását a vallási térre is